

هیئت‌داری را پای منبر
بزرگ‌ترها یاد گرفتیم

گفت‌وگو با حاج اکبر کاوه، بانی
تأسیس هیئت شاه‌غلامان شهرری
صفحه ۶

شماره ۲۲ - سه‌شنبه ۲ خرداد ۱۳۹۶ - ۲۶ شعبان ۱۴۳۸

رفتار اهل بیت (علیهم‌السلام)
با گناهکاران و مخالفان

حجت‌الاسلام مهدی شریف
واعظ و کارشناس معارف اسلامی

صفحه ۲

www.gudsonline.ir

چهارشنبه

ششمینده هفتگی روزنامه **فکر** ویژه هیئت‌ها و محافل مذهبی

مناجات فرصت خودسازی

گفت‌وگو با علیرضا بکایی درباره
ادعیه‌خوانی در آستانه ماه مبارک رمضان

صفحه ۴

۱
۱
۱

علی ابوالقاسمی، مدیر توزیع و فروش آثار آیت‌الله جوادی آملی از ترجمه کتاب «مفاتح‌الحیاه» خبر داد و گفت: «این اثر به زبان اردو ترجمه و در کشور پاکستان توزیع شده است». این اثر یکی از کتاب‌های پرمخاطب طی سال‌های اخیر است که در سی‌امین دوره نمایشگاه کتاب نیز مورد استقبال مخاطبان قرار گرفت. به گفته مدیر توزیع و فروش آثار آیت‌الله جوادی آملی، دوپست و ده‌مین چاپ کتاب «مفاتح‌الحیاه» منتشر شده. هر کدام از چاپ‌های این اثر در ۵۰۰۰ نسخه عرضه شده‌اند.

ارزش انسان

سوره مبارکه ملک

«وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ / می‌گویند اگر شنیده و پذیرفته بودیم یا تعقل کرده بودیم در میان دوزخیان نبودیم.» (آیه ۱۰ سوره ملک)

ارزش یک مداد به مغز آن است. مدادی که مغز ندارد چوبی بیش نیست و فقط به درد سوختن می‌خورد. بعضی از مدادها مغز دارند ولی به درد نمی‌خورند و زود می‌شکنند. پس این نوع مدادها هم برای نوشتن مفید نیستند. ارزش آدمی هم به مغز اوست و گر نه هیچ بهایی ندارد. دوزخ جای کسانی است که بی‌مغزند و از مغز خود هیچ بهره‌ای نبرده‌اند. این سخن اهل جهنم است که می‌گویند: «اگر می‌شنیدیم و از عقل خود بهره می‌بردیم اینجا نبودیم».

رفتار اهل بیت (علیهم‌السلام) با گناهکاران و مخالفان

حجت‌الاسلام مهدی شریف، واعظ و کارشناس معارف اسلامی

نشست و بسم‌الله گفت و فرمود خدایا! این را به ما برگردان. رفته جلو و سلام کردم. امام فرمود کمک کن چیزهایی را که بر زمین ریخته جمع کنیم. همین که در دل شب می‌گشتم، دیدم تکه‌های نان روی زمین ریخته. از امام پرسیدم این تکه‌های نان را برای چه کسانی می‌برید؟ فرمود برای فقرا می‌برم. رفتیم به سمت سایبانی که در قبیله بنی‌ساعده بود. آنجا فقرا و کسانی که به تعبیر امروزی کارتن‌خواب بودند و جایی برای استراحت نداشتند حضور داشتند. دیدم امام صادق (علیه‌السلام) به دست خودش شروع کرد به تقسیم کردن نان‌ها و بدون اینکه کسی بیدار شود زیر لباس و عبای هر فردی چند تکه نان می‌گذاشت و همه را تقسیم کرد و برگشتیم. وقتی برگشتیم از امام پرسیدم اینهایی که به آنها کمک کردید شیعیه بودند و حق را می‌شناختند و می‌دانستند که حق با شماست؟ امام فرمود اگر اینها با ما بودند و ما را می‌شناختند مؤلف بودیم نمک خانه‌مان را نیز با آنها تقسیم کنیم. این رفتار امام صادق (علیه‌السلام) را در کنار رفتارهایی بنگارید که برخی مواقع با برخی از دوستان امام حسینی و شیعیان انجام می‌دهیم. ائمه ما چطور با مخالفان برخورد می‌کردند و ما با خودمان چگونه رفتار می‌کنیم؟ وقتی در زیارت عاشورا می‌خوانیم: «یا ابا عبدالله التی سلم لمن سالمکم و حرب لمن حاربکم» آیا به این حرف‌ها عمل می‌کنیم؟ می‌تواند سخنی را بر زبان بیاوریم که به آن پایبندی نداریم. می‌تواند بی‌اعباده‌ها را با کسی که شما دوست هستید دوست هستیم. بعد نگاه کنیم انواع و اقسام دشمنی را با دوستان اهل بیت (علیهم‌السلام) داریم و دشمنی را با دشمنان واقعی کنار گذاشته‌ایم. لذا اگر روایات را ببینید یکی از عقبنامه‌های شیعه است. اتحاد شیعیان که ما با همدیگر همدل نیستیم. لذا فرج محقق نمی‌شود. اتحاد شیعیان و مسلمانان در واقع رمز فرج و گشایش امور ما در دنیا و آخرت است. از نمونه‌های دیگری که بتوانیم در رفتارشناسی اهل بیت (علیهم‌السلام) در برخورد با این گونه افراد اشاره کنیم همان ماجرای معروف بئس حافی است و برخوردی که امام کاظم (علیه‌السلام) با شخصیتی که رسماً گناه کرده بسیار درس آموز است. متأسفانه گاهی اوقات در امر به معروف‌هایمان دچار اشتباه می‌شویم. روایت است امام کاظم (علیه‌السلام) از مقابل خانه‌ای رد می‌شد که دید صدای ساز و آواز می‌آید. خدمتکار خانه آمد جلوی در زباله بگذارد. از او پرسید صاحب این خانه آزاد است یا بنده؟ مرد گفت آزاد است. امام فرمود آزاد است و این گونه رفتار می‌کند! وقتی خدمتکار خانه برگشت داخل، صاحبخانه (بئس) از او پرسید چرا اینقدر دیر آمدی؟ گفت آقای جلوی در به من گفت صاحب این خانه آزاد است یا بنده. گفتم آزاد است. گفت آزاد است و این گونه رفتار می‌کند! صاحبخانه با پای برهنه از خانه بیرون آمد و خودش را به امام رساند و از این کار خود توبه کرد و به خاطر این رفتار آرام، تأثیر گذار و اندیشمندانه امام تا پایان عمر پابرنه راه رفت و از این رو به «بئس حافی» معروف شد. اگر خطایی می‌بینیم باید این گونه تذکر بدهیم. اگر بناست خطا را تذکر بدهیم و واکنش نشان بدهیم اولاً ببینیم خودمان در آن زمینه خطاکار هستیم یا خیر. این خیلی نکته مهمی است و ثانیاً نگاه کنیم ببینیم رفتار اهل بیت (علیهم‌السلام) در قبال افرادی که خطا می‌کنند چگونه است. آیا وقتی با یک انسان خطاکار برخورد می‌کنیم باید آبروی او را ببریم؟ باید در فضای مجازی خطای آن فرد را کلیپ و تصویر کنیم و در بخش‌های مختلف نمایش دهیم یا اینکه پرده‌پوش و مظهر ستار العیوبی خداوند باشیم. محبت به امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) عمل نیکی است که گناهان نمی‌توانند آن را ریشه‌کن کنند. لذا اگر دوست و شیعه آن حضرت هستیم باید رفتارمان را در برخورد با مخالفان، خطاکاران و گنهکاران اصلاح کنیم. گمان نکنیم که خودمان خوب هستیم. چون ریشه بسیاری از مشکلات افراد جامعه همین حس تکبر و خودبرتربینی است که در وجود ماست و در بسیاری از مواقع از آن خبر نداریم. اگر محبت و دشمنی‌هایمان را به خاطر خدا اصلاح کنیم می‌بینیم که در راستای اصلاح جامعه قدم برداشته‌ایم و آن‌شاهانه زمینه‌ساز ظهور حضرت ولی عصر (علیه‌السلام) خواهیم شد.

یکی از ضرورت‌های فضای اجتماعی و به طور خاص فضای دینی جامعه اسلامی یادگیری و تمرین چگونگی برخورد با همدیگر است. می‌دانید که در فضای ارتباطی، مباحث فردی و اجتماعی به ویژه جامعه مذهبی ما متأسفانه به خاطر فرهنگسازی‌های غلط دشمنان از مکتب اهل بیت (علیهم‌السلام) در عمل فاصله گرفتیم و از این رو در ارتباط با همدیگر دچار مشکل هستیم. لذا می‌بینیم آستانه تحمل‌ها کاهش پیدا کرده. در برخورد با همدیگر محبت و عطفی که اهل بیت از ما خواسته‌اند وجود ندارد و بعضاً درصد پر خاشاگری، حس تخریب، غیبت، تهمت، افترا و بردن آبروی بندگان مؤمن هستیم. همه این موارد ریشه در دوری از مکتب اهل بیت (علیهم‌السلام) دارند. هر جا از اهل بیت فاصله گرفتیم، دچار گرفتاری شدیم و هر جا به سیره و روش و منش این بزرگواران رو آوردیم دچار پاک‌ی، صلاح و سعادت شدیم. «وَمَا خَصْنَا بِهٖ مِنْ وَّلَايَتِكُمْ طَبِيبًا لِّخَلْقِنَا وَ طَهْرَةً لِّلْأَفْسَانِ وَ تَرْكِيهٖ لَنَا وَ كَفَاةً لِّلذُّوْبَانِ». زیارت جامعه کبیره این نکته را به خوبی برای ما ترسیم کرده و در جای دیگری این گونه آورده: «يَوْمَالْاِكْتِمِ عَلَّمْنَا اِلَهٗ مَعَالِمِ دِينِنَا وَ اَصْلَحَ مَا كَانَ فَسَدَ مِنْ دِينِنَا». ما اگر اهل موالات باشیم، هم امور دینی‌مان را یاد می‌گیریم و هم فسادهای دنیایی‌مان اصلاح می‌شود. برای اینکه بتوانیم برخورد خوبی با همدیگر داشته باشیم، باید محبت، انس و الفت را به خاطر خدا داشته باشیم. حتی دشمنی‌هایمان را در مسیری که اهل بیت (علیهم‌السلام) خواستند هدایت کنیم و بتوانیم به ارتباطاتمان جهت بدهیم. در این راستا نیازمند بازخوانی رفتار اهل بیت در برخورد با انسان‌های گناهکار، مخالف و انسان‌هایی که حتی منش و روش آنها را قبول نداشتند هستیم. به عنوان نمونه چند نکته و چند روایت را نقل می‌کنم. البته اگر بخواهیم بررسی جامعی انجام دهیم، مصادیق بسیار فراوانی از چگونگی رفتار انبیا و اولیا با افرادی که گناهکارند خطایی از آنها سر زده وجود دارد. یکی از بارزترین نمونه‌های رفتاری را در زندگی وجود مبارک امام صادق (علیه‌السلام) مشاهده می‌کنیم. بنا بر نقل برخی از کتب رجالی، «معلب بن خنیث» از شاگردان امام صادق (علیه‌السلام) که در حریم خصوصی آن حضرت خدمت می‌کرده و به جرم محبت به ایشان به شهادت رسیده، نقل کرده: «در یک شب بارانی و ظلمانی در کوچه قدم می‌زدیم. دیدم امام صادق (علیه‌السلام) از خانه خارج شد و کیسه‌ای بر دوش اوست. ناگهان دیدم چیزی از درون کیسه به زمین ریخت. امام

حجت‌الاسلام مهدی شریف
واعظ و کارشناس معارف اسلامی

تمرین عبادت در شعبان

سیدحسن احمدی زاده

پژوهشگر دینی

در روزمرگی دنیایی، در هیاهوی اجتماع، در شلوغی‌های کسب و کار و در زمانی که درد نان اولویت اول شده و درد بی‌دینی کسی را رنج نمی‌دهد، آرام‌آرام روزگار سبزی می‌شود و اضطراب و پریشان‌حالی به یک عادت همیشگی انسان‌ها تبدیل شده و همه مشغول خود هستند و از خود بی‌خبرند. پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) که امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) او را با صفت «طیب دوز» معرفی می‌کرد برای این درد بشری نسخه‌های جالبی پیچیده.

نقل شده پیامبر مهربانی‌ها در یکی از آخرین جمعه‌های ماه شعبان رو به مردم کرد و خطبه‌ای خواند که بعدها به «خطبه شعبانیه» معروف شد: «ای مردم! ماه خدا با برکت و رحمت و آموزش به شما رو آورده». ماه میهمانی خدا، ماه خودسازی و دوری از خودنفسانی و رنگ و بوی آسمانی پیدا کردن و یک ماه برای پالایش روح در یک سال و شاید یک عمر است. حالا در این میهمانی آسمانی با چه ظاهر و لباسی باید حاضر شویم؟

شیخ طوسی در کتاب گرانسنگ «مصباح‌المتهجد» هنگام ذکر اعمال ماه شعبان صلواتی را از امام زین‌العابدین (علیه‌السلام) نقل کرده که آن حضرت هر روز ماه شعبان هنگام زوال آفتاب این صلوات را می‌خواند و به دنبال آن این دعا را مستلماً می‌کرد: «اللهم صل علی محمد و آل محمد و اغفر قلبی بطاعتک و لا تخزنی بمعصیتک/بارالها! بر محمد و آل محمد درود فرست. در این ماه قلبم را با بندگی خودت تعمیر کن و با گناه و نافرمانی خجالت‌زده‌ام نساز».

تمام فعالیت‌های یک کشور در پایتخت آن برنامه‌ریزی می‌شود. تمام فعالیت، خواسته‌ها و تمایلات یک فرد نیز در قلب او برنامه‌ریزی می‌شود. عقل و مغز نماد تفکر است ولی قلب جایگاه علائق و تمایلات است. آن حضرت در این ماه از خداوند منان عمران و تعمیر قلب را می‌خواهد تا در پی آن قلبی پاک و درست به استقبال ماه خدا برود. این فرمایش هنگامی روشن می‌شود که شب سرنوشت و لیلی قدر در این میهمانی آسمانی قرار دارد و مقدرات آینده ما را با توجه به ظرف ظاهری ما تقسیم می‌کنند. اینکه در این شب مهم و سرنوشت‌ساز از خداوند چه مقدراتی را برای خود بخواهیم و خدای مهربان چه تقدیری برایشان رقم بزند، همگی به رنگ و بوی قلب و جهت‌گیری آن بستگی دارد. امام زین‌العابدین (علیه‌السلام) چه زیبا و حکیمانه درمان درد ما را به زبان دعا از خداوند متعال می‌خواهد: «پروردگارا! قلب ما را تعمیر کن تا در ماه میهمانی‌ات مستحق بهترین پذیرایی‌ها شویم».

از این گفته یک نکته دیگر هم می‌شود آموخت که این تعمیر و عمران قلب با اطاعت حاصل می‌شود ولی به شرطی که با گناه خرابش نکنیم. در این شب و روز پایانی ماه شعبان برای عبادت بهتر تمرین کنیم چراکه نماز این ماه ثواب ویژه دارد و روزهاش اجر مضاعف.

خوب است خدا دل ما را تعمیر کند اما اگر خودمان از طرف دیگر مشغول تخریب آن شویم، لطف خدا راه به جایی نخواهد برد. لذا امام سجاده (علیه‌السلام) به این مهم تذکر داده که خراب شدن دل با معصیت صورت می‌گیرد. کسی که به گناه مشغول باشد، برخلاف مسیر قلبش قدم برمی‌دارد. چون خدا وجود انسان را بر فطرت توحیدی خلق کرده: «فطره الله التی فطر الناس علیها». این قدم برخلاف مسیر، منجر به تخریب قلب خواهد شد. پس برای ورود به ماه میهمانی خدا، هم اطاعت لازم است، هم خودداری.

آیت‌الله محسن اراکی، دبیر کل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی در حاشیه کنفرانس «روسیه و جهان اسلام» در گرونی چین با رستم مینبخانوف رئیس جمهور تاتارستان دیدار و گفت‌وگو کرد. دبیر کل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی با اظهار آمادگی این مجمع برای تقویت و فعال سازی نقش جمهوری‌های روسیه و به ویژه تاتارستان در جهان اسلام در مورد دانشگاه مذاهب اسلامی تحت مدیریت و اشراف مجمع تقریب مذاهب اسلامی گفت: «در این دانشگاه طلاب و دانشجویانی از مذاهب مختلف اسلامی توسط علمای هر مذهب آموزش می‌بینند».

پاراگراف

گزارشی از هیئت محبان المرتضی (علیه السلام) که فعالیت خود را از روزهای دفاع مقدس آغاز کرده

هیئت داری از پشت خاکریز تاسجد

امیر رضا سجادیان

هیئت‌های مذهبی از قدیمی ترین نهاد‌های مردمی و اجتماعی بوده‌اند که در راستای توسعه شعائر اهل بیت عصمت و طهارت فعالیت می‌کنند. اصلی ترین رسالت هیئت‌های مذهبی، اقامه عزاداری، سوگواری و ذکر مصیبت در شهادت سیدالشهدا (علیه السلام) و احیای فرهنگ پر شور و شعور و بالنده عاشورا و تعظیم شعائر مذهبی و دینی است. البته امروز همین نهاد فعالیت تأثیر گذار و گسترده‌ای در فضای اقدامات عام‌المنفعه، دستگیری از نیازمندان و مرهمی برای بیماران صعب‌العلاج دارد. اما آنچه کمتر مورد توجه قرار گرفته، نقش اجتماعی هیئت‌های مذهبی در جامعه و کار کرد آنها در برقراری تعاملات در سطوح مختلف مردمی است. یکی از کار کرد‌های بسیار مؤثر هیئت‌های مذهبی، الگوسازی مبتنی بر دین‌باوری و رعایت هنجارها، ارزش‌ها و اخلاقیات است. افراد با حضور در دستجات، تکابا و حسینیه‌ها و استماع احادیث و دروس اخلاقی و گوش دادن به آیات الهی و اشعار مداحان در مدح و ثنای اهل بیت (علیهم السلام) به صورت علمی و کاربردی (تعلیم و تربیت) راه به فرهنگی می‌برند که مبنای آن رعایت معنویات، اخلاقیات، اصول و مبانی انسانی، خودشناسی و خداشناسی است. این کار کرد انسان را برای رسیدن به یک هویت مذهبی و حیات دینی کمک می‌کند. محمود زولیده که علاوه بر ستایشگری و سرودن اشعار آیینی، هیئت‌داری اصولی و به تعبیر خودش بر مدار ارزش‌ها حرکت می‌کند یکی دیگر از تعاملات هیئت‌های مذهبی را پر کردن اوقات فراغت افراد به طور منسجم می‌داند. برای معرفی هیئتی که تمام ارکانش الگویی بلامنزاع از خدمت صادقانه و ایثار گرانه برای احیای اسلام ناب محمدی به شما می‌رساند و حالاً علاوه بر پایی هیئت در مساجد به صورت بسیار، قافله عاشقان سیدالشهدا (علیه السلام) در هیئت محبان المرتضی (علیه السلام) به منازل شهیدان، جانبازان و ایثار گران حرکت می‌کنند سراغ محمود زولیده مداح و شاعر اهل بیت (علیهم السلام) رفتیم و با او در باره این هیئت، ارزش‌هایی که ترویج داده و کار کرد‌های اجتماعی و الگوسازی‌هایی که این نهاد تأثیر گذار می‌تواند در جامعه داشته باشد به گفت‌وگو پرداختیم.

آغاز فعالیت در دوران دفاع مقدس

زمان جنگ هیئتی به نام محبان المرتضی (علیه السلام) راه‌اندازی کردیم و مسئولیت آن بعد از شهید داوود عابدی با بنده فقیر بود. یکی از جملاتی که همواره روی اطلاعیه‌های آدرس هیئت‌های هفتگی می‌زدیم، این جمله کلیدی امام (علیه السلام) بود: «پای هر مکتبی توی سر و سینه‌زن می‌خواهد. سراسر کشور روزه بخوانند، سراسر کشور گریه کنند. همه گریه کنند و همه روزه بخوانند». من هنوز این اطلاعیه‌ها را که مربوط به بیست و چند سال پیش بود دارم».

برگزاری برنامه‌ها در مسجد

جاذبه‌ای که امروز هیئت در جامعه دارد فکر می‌کنم حداقل هم‌اندازه و حتی بیشتر از مسجد است. اگر بگویم کار کرد هیئت از مسجد بیشتر است سخن گزافی نگفته‌ایم و آن هم به دلیل اقبال عمومی جوانان است. ما آن زمان هیئت‌ها را در مساجد برپا می‌کردیم تا تعظیم شعائر در بهترین مکان‌های دینی و عبادی برقرار شود. چون جوان در درجه اول به مسجد رجوع می‌کند ولی بنابر دلایل مختلف، تداوم حضور جوانان از سمت مسجد قدری به سمت هیئت‌ها کشیده شده که این منافاتی ندارد و خدای نکرده تخطئه مسجد نیست. ما خودمان مسجدی هستیم و اساسا در مسجد پرورش فکری و روحی داشتیم و داریم. این سخن بنده به منظور این نیست که بعضی‌ها بگویند فلانی گفته جوان‌ها الان در هیئت‌ها هستند و پیرمرد‌ها در مساجدند.

اهداف برپایی هیئت

بیان ظلم‌ستیزی امام حسین (علیه السلام) و ذوات مقدسه در مدیحه‌ها، اشعار و نوحه‌ها توسط مداحان، شعرا و منبری‌ها جاذبه کتمان‌ناپذیری دارد. جوانان، ظلم‌ستیزی را دوست دارند و به دلیل اینکه ظلم‌ستیزی در هیئت بیشتر از جاهای دیگر است بیشتر علاقه دارند. ناگفته نماند در جایی که تلفیق هیئت و مسجد هست، به مراتب بیشتر پاسخ گرفته‌ایم و این یک روش حماسی در هیئت‌داری و مسجدداری است که از همان ابتدا دنبال آن بوده‌ایم و حاج منصور ارضی از علمداران این جریان بوده و هست. ارائه مدح و فضایل اهل بیت (علیهم السلام) و سنت و سیره آنها در اعیاد و مولودی‌ها در برپایی هیئت محبان المرتضی (علیه السلام) را در دستور کار قرار دادیم تا این مهم به منصفه ظهور برسد. مقام معظم رهبری بارها فرموده‌اند: «خوانندگی و مداحی هنری است که وقتی شعر، آهنگ، فضایل اهل بیت (علیهم السلام) و مهارت مداح با هم آمیخته می‌شوند یک خروجی فوق‌العاده بالا و جذابی برای جوان دارد». پس به این دلیل کار کرد هیئت فوق‌العاده بالاست. چون فضایل اهل بیت بالاست، مرئی و مصیبت‌های اهل بیت هم بالاست. ما به تمام این ویژگی‌ها اندیشیده‌ایم و از ابتدا تاکنون سعی کرده‌ایم در این مدار حرکت کنیم تا الگویی بلامنزاع در میان هیئت‌های مذهبی تلقی شود.

روحیه انقلابی‌گری

کسی نمی‌تواند طاقت بیاورد وقتی بگویند در قتلگاه با امام حسین (علیه السلام) چه کردند. طرف به مجلس می‌آید و گریه‌اش را می‌کند و می‌رود و تا دفعه بعد که بنیاید همواره در فکر است که با امام من چه کردند. خوب است بروم در مقابل دشمن بایستم. دفعه بعد که بروم نفرات جدید را با خود همراه می‌کند. این یک بعد از کار کرد‌های متفاوت و مختلفی است که هیئت دارد. ما در هیئت محبان المرتضی (علیه السلام) سعی کردیم این کار کرد دشمن‌ستیزانه و استکبارستیزانه و روحیه انقلابی‌گری را فعال کنیم.

سیره ائمه (علیهم السلام)

دقیقا نمی‌دانیم که هیئت‌داری و علمداری از کجا شروع شده ولی می‌دانیم که قدمت و تاریخچه هیئت و هیئت‌داری به خود اهل بیت (علیهم السلام) برمی‌گردد. در سیره زندگی امام سجاد، امام باقر و امام صادق (علیهم السلام) این را داریم. شاید یکی از دلایل تبعیدها، روشنگری اهل بیت نسبت به حادثه عاشورا با برپایی مجالس روزه بوده. در اثر همین جلسات ذهن‌های مردم روشن و اعتراضات نسبت به حکومت‌ها بیشتر می‌شد. البته تبعید و زندان رفتن ائمه قطعاً به دلیل سیاسی و نفوذ این بزرگواران هم بوده است. این روش ائمه ادامه پیدا کرد تا به دست علما و پیشکسوتان، مراجع بزرگ و امام (علیه السلام) رسید. امام در سنت و سیره خودشان نه تنها دین را احیا می‌کردند بلکه در جمله صریح خودشان در مورد روزه می‌فرمودند: «به همان سبک و سیاق سنتی سعی کنید روزه‌ها و سینه‌زنی‌ها را اجرا کنید». یا در جای دیگری فرموده‌اند: «در سراسر کشور روزه بخوانند و همه گریه کنند. همه وظیفه دارند منبر سیدالشهدا (علیه السلام) را برپا کنند. تمام اسلام از آن سیدالشهداست. آنچه به ما رسیده از سیدالشهدا و از منبر آن حضرت است». حضرت امام (علیه السلام) در جای دیگری فرموده‌اند: «هر مکتبی بر سر و سینه‌زن لازم دارد». این جمله خیلی جالب و جوان‌پسند و در عین حال عمیق و عالمانه است. رزمندگان دوران دفاع مقدس و جوانان مؤمن در دوران حضرت امام این حرف را خوب سر دست گرفتند.

محمدرضا جعفری، معاون آموزش و پژوهش ستاد عالی کانون‌های مساجد کشور با اشاره به اجرای طرح تلاوت نور در مساجد کشور اظهار داشت: «با نزدیک شدن به ماه مبارک رمضان، کانون‌های فرهنگی هنری مساجد به منظور تأمین نیاز به قرآن در مساجد مجری طرح تلاوت نور اقدام به توزیع قرآن در استان‌های مختلف کشور کردند». او با بیان اینکه به منظور توزیع قرآن، استان‌ها را براساس وجود کانون‌های مساجد و نیاز به سه بخش تقسیم کردیم، افزود: «تا قبل از فرا رسیدن ماه مبارک رمضان ۳۲ هزار جلد قرآن بین استان‌ها توزیع می‌شود تا هر استان به فراخور نیاز بتواند از مصحف‌های شریف استفاده کند».

گفت و گو با علیرضا بکایی درباره ادعیه خوانی در آستانه ماه مبارک رمضان

مناجات؛ فرصت خودسازی

مجتبی بزرگر

برای اولین بار بعد از عملیات فتح‌المبین که پیکر شهدا را به محل استقرار رزمندگان آوردند دعای توسل خواند و ادعیه و مناجات خوانی او در قرارگاه نجف اشرف و قرارگاه خاتم‌الانبیاء علیهم‌السلام رونق بیشتری پیدا کرد. حتی مرکزی راه‌اندازی شد و دعاخوانان و مداحان برای اعزام به یگان‌ها ساماندهی شدند و اگر کسی نبود باز هم خود حاج علیرضا بکایی اجرا می‌کرد. او درباره اینکه چطور مناجات‌خوانی را به طور جدی شروع کرد، می‌گوید: «چند سالی توفیق داشتیم به مسجد امین‌الدوله می‌رفتم و در دوران دفاع مقدس در منطقه سعی می‌کردم مرخصی‌هایم را طوری تنظیم کنم که حداقل نیمه دوم ماه مبارک رمضان در تهران باشم و در مسجد امین‌الدوله حضور یابم. تا سال ۶۷ که مرحوم میرهادی از دنیا رفت و البته سال آخر که با موشکباران همراه بود و دعا برگزار نشد». حاج علیرضا بکایی را برخی با مناجات‌خوانی و بعضی با سخنرانی‌هایش می‌شناسند. در آستانه ماه مبارک رمضان با او به گفت‌وگو نشستیم که ماحصل آن پیش روی شماست.

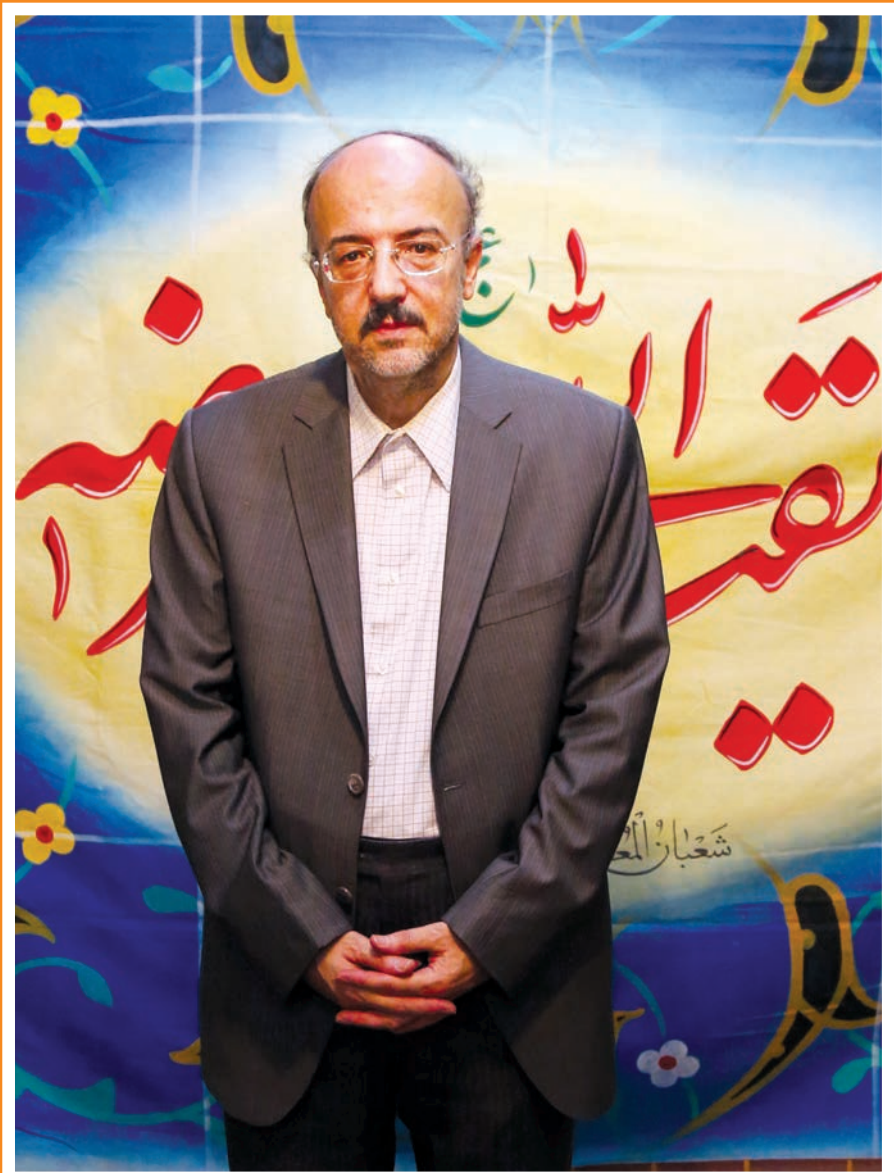

● **با توجه به شرایط روز جامعه و گسترده‌گی فضای تبلیغی رسانه‌ای، مجالس دعا و مناجات‌خوانی تا چه اندازه می‌توانند مؤثر باشند؟**

دعا در چارچوب اعتقادات از یک جایگاه والا و مهم برخوردار است. یعنی اگر به این حدیث پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم استناد کنیم که در روزهای پایانی عمر شریفش فرمود: «انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی»، می‌بینیم «کتاب الله» همان قرآن است و معنای ظاهری «عترتی» دوستی با اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام است. منتها دوستی اهل بیت باید با یک پیوند و پیوستگی همراه باشد و آن آشنا شدن با شیوه‌های رفتاری و فرهنگ غنی اهل بیت و هدایتی است که این بزرگواران برای تاریخ ترسیم کرده‌اند. دوستی به تنهایی کاربردی ندارد و به کار نمی‌آید. یکی از وجوه معارف دعایی است که از ائمه اطهار علیهم‌السلام برای ما مانده. ما دو نوع دعا داریم. یکی دعای مأثوره و دیگری دعای غیر مأثوره. دعای مأثوره دعایی است که از امام معصوم باقی مانده و حاوی معارف بسیار والایی مملو از توحید، ولایت، معاد و اخلاق است. اگر با این نوع برداشت از «عترتی» آشنا شویم یکی از وجوه اصلی آن به دعا برمی‌گردد. این دعا در کنار قرآن مکمل اعتقادات ما می‌شود. یعنی قرآن کتابی است که از آسمان به زمین در شب قدر نازل شده. اما دعا را گفته‌اند قرآن ساعدی است که از آسمان به پایین می‌آید و باز در حین مناجات و اتصال از پایین به بالا می‌رود. به تعبیر مرحوم آیت‌الله شاه‌آبادی، حضرت امام علیه‌السلام در صحبت‌هایشان به این قرآن ساعد اشاره می‌کردند و می‌فرمودند: «دعا (قرآن ساعد) همین که از پایین به بالا می‌رود باید داعی و دعاکننده را بالا ببرد». یک وجه دعا، طلب کردن حاجت است اما الزاماً صرف حاجت خواستن دعا نمی‌خوانند. دعا دو معنا دارد: یک معنای خواندن و دیگر معنای خواستن است. یک وقت ما از خدا می‌خواهیم ما را عاقبت بخیر کند. یک وقت چیزی نمی‌خواهیم و فقط آمده‌ایم با خدا درددل کنیم؛ «انت المولی و انا العبد». این نوع دعا خیلی ارزشمند است و انسان را بالا می‌برد و توحید انسان را هم زیاد می‌کند. بنابراین هر قدر دعا در زندگی انسان جاری شود بصیرت لازم نسبت به مفاهیم مناجات ایجاد می‌شود. از طرفی اگر فرد این مفاهیم را به اندازه بضاعتش در زندگی پیاده کند این سبقه معنوی این خانه و زندگی را ارتقا می‌دهد و پررنگ می‌کند. وقتی معنویت‌ها در کانونی پررنگ شوند ناهنجاری‌ها و تهدیدها کاهش پیدا می‌کنند و سلامت زندگی بالا می‌رود. این نقش دعاست و یکی از زمان‌های شاخص آن ماه مبارک رمضان است.

● **یک مناجات‌خوان برای کسب معنویت و القای مواهب به مستمعین باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد؟**

اول اینکه خودش با این مفاهیم انس داشته باشد و درک کند که چه

حجت‌الاسلام والمسلمین حمید ملکی با بیان اینکه درس اخلاق مراجع عظام تقلید برگزار می‌شود، گفت: «از آیت‌الله مکارم شیرازی خواهش کردیم درس اخلاق خود را آغاز کند تا بتوانیم سطح کمی و کیفی این دروس را بالا ببریم. از مراجع عظام دیگر نیز در این طرح استفاده خواهیم کرد». معاون تهذیب حوزه‌های علمیه خاطر نشان کرد: «بسیاری از طلاب ما سردرگم هستند که چه رشته‌ای را انتخاب کنند و ادامه تحصیل دهند که در این راستا معاونت تهذیب، برنامه‌هایی را دارد و به زودی به اجرا خواهد رساند».

عبارت‌ها و جملاتی را بر زبان جاری می‌کند و چیزی را که متوجه می‌شود به مستمع انتقال دهد. دعاخوان در حقیقت معارف اهل بیت (علیهم‌السلام) را به مخاطبش منتقل می‌کند. بنابراین در وهله اول باید بداند چه می‌گوید و در وهله دوم به طور نسبی خودش به آنچه می‌گوید برسد. در کنار ویژگی‌های زیادی که حضرت امام (علیه‌السلام) در مسیر مبارزه و بندگی داشت بر این عالم بودن به عمل نیز تأکید می‌کرد چرا که هیچ‌گاه نمی‌گفت مردم بروید. می‌رفت و بعد می‌گفت مردم بیایید. اینکه ماندگار شد برای این بود که به آنچه رسید مردم را دعوت کرد. اگر خودمان اهل شب‌زنده‌داری و تهجد نباشیم چطور می‌خواهیم مردم را به خلوت کردن با خدا دعوت کنیم. یک وجه دیگر آن این است که دعا را درست بخواند و درست معنا کند. بداند این دعاها مآثوره که در اختیار ماست متأثر از وحی و از ذهن معصومین متبادر شده‌اند. یعنی خطا ندارند. هر چه گفته‌اند همان است. می‌بینیم متأسفانه برخی از این به اصطلاح مناجات‌خوانان ما مطالعه ندارند و نمی‌توانند چیزی به مردم منتقل کنند و فقط باید از دریچه صدا یک هنرمندی داشته باشند. کسی که دعا می‌خواند اگر در شرایط لازم باشد حتی از منبر ماندگار تأثیر بیشتری دارد.

فکر می‌کنید چه تفاوتی بین یک مداح و روضه‌خوان با یک مناجات‌خوان وجود دارد؟

منصب و جایگاه مداحی خیلی بالاست. مداح کسی است که مدح مصومین و ذوات مقدسه را می‌گوید. البته کسی که مدح خورشید را می‌کند باید راهی به سمت آن خورشید داشته باشد. اگر کسی که تاریخ باشد و بخواهد مدح خورشید را بکند به جایی نخواهد رسید. مداح باید از تاریکی‌های معصیت، گناه و لغزش‌های فردی و اجتماعی دور باشد. چون دارد مدح خورشید می‌کند. مداح ما نه تنها باید صدای خوبی داشته باشد و اشعاری را حفظ کند بلکه باید این مختصات را نیز دارا باشد چرا که جامعه به سیر و سلوک، برخوردها و سبک زندگی این مداح نگاه می‌کنند و به عنوان الگو از آن بهره می‌برند. اما مناجات‌خوان با مداح فرق می‌کند. زیرا یک ستایشگر اشعاری را در مدح امام می‌خواند ولی دعاخوان بیان آن امام را منتقل می‌کند. از این رو باید از هر جهت آماده‌تر باشد و مراقبت کند و حتما با ادبیات علوم عربی مقداری آشنایی داشته باشد. زیرا دیده می‌شود برخی دعا و مناجات را همراه با غلط می‌خوانند.

برخی از مناجات‌خوان‌ها معتقدند نباید بین مناجات و دعا روضه خوانند. نظر شما در این خصوص چیست؟

مقداری از آن سلیقه و مقداری از آن دستور است. اساتیدی در گذشته دعا می‌خوانند و غالب آنها هم از علما بودند. مرحوم آیت‌الله شاه‌آبادی استاد امام شب‌های جمعه دعا می‌خواند. شهید دستغیب دعای کمیل را قرائت می‌کرد یا مرحوم کلباسی و شیخ محمدحسین زاهد که امام جماعت مسجد امین‌الدوله و عارفی بودند اجرای مناجات را عهده‌دار می‌شدند. مداحان در آن حوزه وارد نمی‌شدند اما مدتی بعد از انقلاب علما نسبت به اجرای دعا و مناجات کمتر وارد شدند و مداحان در این راستا نقش ایفا کردند. در این چارچوب باید با تلاش و مطالعه وارد شد و مناجات‌خوانان ما آمادگی روحی داشته باشند تا بتوانند به خوبی و شایستگی کلام امام معصوم را به مردم منتقل کنند. در حقیقت سازندگی و عمق کار در دعا خیلی بیشتر و ماندگارتر است.

در میان این همه مناجات‌هایی که خواندید آیا با دعایی انس یا ارتباط خاصی برقرار کرده‌اید؟

هر دعایی با توجه به محتوای آن ارتباطی با انسان برقرار می‌کند. اما مثلا در میان دعاها و زیارات، زیارت امین‌الله زیارت غنی‌ای است. درخواست‌هایی که در حرم امام معصوم داریم خیلی بالا و در اوج است. میان ادعیه دعای ابوحمزه ثمالی بسیار خوب است. این دعا با انسان حرکت می‌کند و او را راه می‌اندازد.

برخی از مداحان مهارت‌های فنی، صدای زیبا و حنجره قوی دارند اما در مدح آنها خبری از سوز نیست. به نظر شما یک مداح چگونه سوز صدا پیدا می‌کند؟

این سوز چیزی نیست که ما بخواهیم برای آن خط‌کشی و اندازه‌گیری انجام دهیم. حقیقتا قابلیت احصا و اندازه‌گیری ندارد. منتها اگر یک دعاخوان و مناجات‌خوان از خودش مراقبت داشته باشد با مقدماتی پای دعا بنشیند و بخواهد دعا اجرا کند آن سوز صدا به دست می‌آید.

چرا فقط در ماه مبارک رمضان محافل مناجات و دعا این طور رونق پیدا می‌کنند؟

جنس ماه مبارک رمضان انس با دعا و قرآن است؛ هم قرآن ساعد و هم قرآن نازل. علت آن این است که در روایات داریم شیطان در غل و زنجیر است. یعنی مانع اساسی بر طرف می‌شود و انسان به روح لطیفش برمی‌گردد. روح لطیف هم غذای معنوی می‌خواهد. بهترین غذای معنوی‌ای که انسان را متحول می‌کند و زیرساخت‌هایش را استحکام می‌بخشد قرآن و دعاست.

فکر می‌کنید عرصه مناجات‌خوانی چقدر آموزش دادنی است و کسی که می‌خواهد وارد این فضا شود باید چه مشخصه‌هایی داشته باشد؟

عرصه مناجات و دعا آموزش‌بردار است. یعنی نمی‌توان با آن کلاسیک برخورد کرد. باید در جلسه استاد دعا سال‌ها بنشینند و از رفتار دعاخوان گرفته تا صحبت، تعامل، برخورد و نحوه خواندن و حال معنوی او را به عنوان الگو قرار دهد. این طور نیست که صرفا در کلاسی بنشینند و به او بگویند دعا را این طور بخوان. اصلا آموزش و یادگیری دعا دیربازده است و در مقابل آموزش قرآن دیربازده نیست. جوانان هم خیلی استقبال می‌کنند اما چون دیربازده است، امروز شاهد کمبود دعاخوان با مهارت هستیم.

در میان مداحان شما بیشتر به عنوان مناجات‌خوان مطرح هستید تا نوحه‌خوان. علت خاصی داشت که این شاخه از ذاکری را انتخاب کردید؟

من الان هم کارم این نیست. من برنامه روتین هفتگی در سال ندارم. یعنی اقتضای وضعیت کاری‌ام این نیست که به هیئت‌هایی بروم و جلساتی را اداره کنم. اگر هنگام مناجات چیزی را برای مردم می‌گویم از دعاخوان‌ها و اساتید قبل آموختم. آن موقع که نیمه‌شب‌ها به مجلس دعا می‌رفتم اصلا در ذهنم نبود که روزی مناجات‌خوان و دعاخوان بشوم.

مجلس کدام استاد می‌رفتید؟

من بیشترین بهره را از مجلس دعای مرحوم میرهادی بردم. الان هم آنچه به زبان ما جاری می‌شود به غیر از مطالعاتی که شب‌ها برای برنامه‌های ماه مبارک رمضان دارم باید مطالعه کنم ولی خمیرمایه اصلی را از همانجا دارم.

شما از ذاکرانی هستید که تحصیلات بالای حوزوی دارید و منبر هم می‌روید. عده‌ای منتقد منبر رفتن مکلاد در هیئت هستند. نظر شما چیست و اصلا داشتن تحصیلات حوزوی چقدر در اداره کردن مجلس و شناخت مخاطب تأثیر دارد؟

بالاخره سخنران باید باسواد باشد. اگر مقصود از منبر رفتن همین منبر ظاهری است، این منبر را ما نمی‌رویم و روی صندلی می‌نشینیم. اگر منبر جایگاه تبلیغ دین خدا باشد، در دستورالعمل روایت و حدیثی نداریم که در آن قید شده باشد حتما لباس روحانیت بپوشید. چون آنچه از دین خدا بیان می‌شود باید از مجرای صحیح و سالم آن مطرح شود و هر کس اجازه ندارد در مسند تبلیغ قرار بگیرد اما اگر کسی درس خواند، زحمت کشید و مطالعه هم کرد، می‌تواند به تبلیغ بپردازد. لباس که حرف نمی‌زند بلکه فکر و عظم می‌کند. لذا قیدی بر اینکه حتما سخنران لباس روحانیت داشته باشد وجود ندارد. من در جریان مناجات برای مخاطب و مستمع توصیه‌ها و رهنمود دینی هم مطرح می‌کنم. این محتوا مطالعه لازم دارد. شما باید از کتب عربی، حدیثی و روایتی استخراج و در دعا استفاده کنید. گاهی تأثیر یک جلسه دعا بیشتر از چند منبر است.

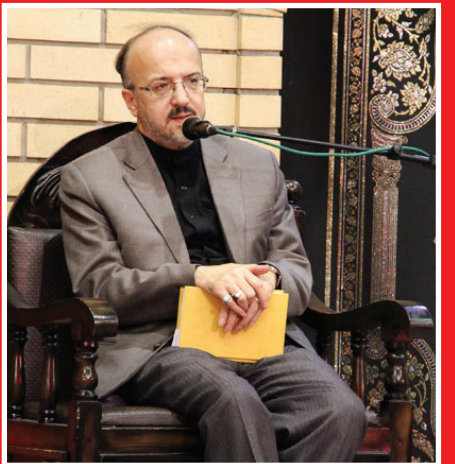
مقام معظم رهبری بارها بر تعمیم معنویت هیئت‌های مذهبی کشور تأکید کرده‌اند. البته در کنار آن برخی از مداحان هم اظهار نظرهایی کرده‌اند که امام حسین (علیه‌السلام) سیاسی است و باید مداح موضع‌گیری سیاسی داشته باشد. نظر شما در این خصوص چیست؟

مجالس دعا، تبلیغ و سخنرانی‌ها باید فضایی را برای بصیرت‌افزایی مخاطب فراهم کنند. زیرا سیاست ما عین دینت ماست. هر محب اهل بیت در شرایط زمانی‌ای که به سر می‌برد باید وظیفه خودش را بداند. این را هم خدا فرموده، هم سیره اهل بیت و هم بزرگان به ما گوشزد کرده‌اند. هم رهبر فقید انقلاب برای ما ترسیم فرمودند و هم مقام معظم رهبری این اشارات را دارند. ما وظیفه

داریم بصیرت‌افزایی کنیم حتی اگر در فرصت مناجات و دعا باشد. بالاخره این عنصر معنوی و دینی بداند باید وظیفه‌اش در زمان غیبت چیست و زمینه‌سازی برای استقرار حکومت حق معصوم چیست. این طوری نیست که حضرت ولی‌عصر (علیه‌السلام) بیاید و همه کارها را انجام دهد. این انحراف است. ما مشغول همین ظواهر، اقامه عزا و سینهنزنی باشیم و هر چه می‌خواهد اتفاق بیفتد و هر کس می‌خواهد بیاید و هر کاری می‌خواهد انجام دهد. یعنی مظلوم‌کشی، شیعه‌کشی و جدول‌کشی میان شیعه و سنی باشد و ما هیچ واکنشی نداشته باشیم. بنابراین این بصیرت‌افزایی و انتقال وظایف شیعه با استفاده از آیات و روایات که کم هم نیست یکی از وظایف سخنرانان و دعاخوانان است. لذا ضرورت دارد مداحان به‌روز باشند. باید به مسائل جامعه و آنچه پیرامونشان می‌گذرد حساسیت نشان دهند.

یکی از آرزوهای علیرضا بکایی این است که روزی دعا جایگاه خودش را پیدا کند و علما مردم را هر چه بیشتر با فضای دعا و مناجات آشنا کنند. او در این خصوص می‌گوید: «جامعه بیش از این به دعاخوان نیاز دارد و ما متأسفانه با محدودیت مناجات‌خوان کاربلد مواجهیم. آن وقت مجبور می‌شویم از کسانی استفاده کنیم که کمتر زحمت کشیده‌اند و در وادی دعا حرفی برای گفتن ندارند ولی در مداحی از مهارت خوبی برخوردارند». توصیه‌هایی برای جوانان در خصوص استفاده بهتر از فضای ماه مبارک رمضان این است: «ماه مبارک رمضان فرصتی برای بازسازی درون و زمان جبران گذشته انسان است. چون مانعی نیست و شیطان در غل و زنجیر است. از این حیث فرد راحت‌تر می‌تواند برای حرکت کردن تمرین کند. بهترین زمان ایجاد ارتباط با خدا را نیمه‌های شب توصیه کرده‌اند. جوانان باید تمرین کنند در ماه مبارک رمضان با خداوند خلوت داشته باشند. این خلوت مثل نردبانی است که انسان را بالا می‌برد. ماه مبارک رمضان فرصت مغتنمی است که نباید از این فرصت به سادگی گذر کنیم».

۱
۲
۳
۴
۵
۶
۷
۸
۹
۱۰

گردهمایی مبلغین ماه مبارک رمضان با سخنرانی آیت‌الله سبحانی و مدیر حوزه‌های علمیه در مدرسه فیضیه برگزار شد. در آستانه ماه مبارک رمضان و ایام تبلیغی طلاب و روحانیون، گردهمایی بزرگ مبلغین اعزامی در این ماه مبارک روز سی‌ویکم اردیبهشت ماه در مدرسه فیضیه با سخنرانی آیت‌الله سبحانی و آیت‌الله اعرافی مدیر حوزه‌های علمیه برپا شد. در این گردهمایی نکات مهمی در تبلیغ برای طلاب تبیین شد.

گفت و گو با حاج اکبر کاوه که بانی تأسیس هیئت شاه غلامان شهری است

هیئت‌داری را پای منبر بزرگ‌ترها یاد گرفتیم

سودابه رنجبر

عکس شهیدا دور تادور حسینی بر دیوار نصب شده. روزگاری اینجا پاتوق بچه‌های جبهه بود. بین عکس‌ها، قاب عکس علی جعفر پناه نگاه اکبر کاوه را به خود جلب می‌کند و می‌گوید: «خدا علی آقا را رحمت کند. در تمام دوران کودکی با هم بودیم. عشق به هیئت‌داری همزمان با یکدیگر در دلمان ریشه زد. با دست خالی این حسینی را ساختیم». اکنون سال‌هاست که شب و نصف شب زنگ خانه حاج اکبر کاوه به صدا درمی‌آید اما اهل این خانه تعجب نمی‌کنند. این اتفاق در این خانه عجیب نیست. هر یک از اهالی مشکلی داشته باشند نخستین کسی که به نظرش می‌تواند مشکل او را حل کند حاج اکبر است؛ خانه‌ای که در سال ۱۳۲۶ در آن به دنیا آمد و هنوز در آن زندگی می‌کند. هیئت مسلم بن عقیل معروف به هیئت شاه غلامان هم با حضور حاج اکبر چراغش روشن مانده است.

پدرم مردمدار است

وقتی حاج اکبر در حال نقل خاطراتش است، رضا هم به جمع ما می‌پیوندد. او پسر ارشد حاج اکبر است. پدر که حرف می‌زند، رضا چشم از او بر نمی‌دارد. اشک در چشمانش حلقه می‌بندد. سر به زیر می‌اندازد و می‌گوید: «خیلی چیزها مانده که از پدرم یاد بگیرم. پدرم در این حسینی به ما یاد داده احترام به میهمان امام حسین (علیه السلام) از اصول هیئت‌داری است». آقا رضا که در پایین‌ترین قسمت حسینی نزدیک در ورودی نشسته، می‌گوید: «سبک زمینه‌خوانی در مرتبه‌خوانی یکی از سبک‌های بسیار سخت است. طی سال‌های گذشته با آموزش‌های پدر توانستم چندین شعر را روی دستگاه موسیقی بخوانم اما این سبک بسیار دشوار است. امیدوارم بتوانم لیاقت حضور در کسوت زمینه‌خوانی را طی سال‌های آینده داشته باشم». حاج اکبر که خود در شعرسرای و آمیختن آن با دستگاه موسیقی پیشکسوت است و همه اینها را به طور بداهه انجام می‌دهد، می‌گوید: «ما هرچه یاد گرفتیم پای منبر بزرگ‌ترهای تکیه میدان شهری بود. اعتمادی که پدرانمان آن روزها به ما داشتند باعث شد بتوانیم از همان کودکی رسم و رسوم هیئت‌داری را به صورت عملی آموزش ببینیم».

با دست خالی حسینی را ساختیم

حاج اکبر بین حرف‌هایش مکت می‌کند. انگار خاطرات گذشته مقابل چشمانش جان گرفته و زنده شده‌اند. به خاطر آتش در نیم‌قرن گذشته سری می‌زند. همان‌طور که به پشتی قرمز رنگ حسینی تکیه داده سرش را بالا می‌گیرد. نگاهش که به قاب عکس علی آقا می‌افتد نفس عمیقی می‌کشد و می‌گوید: «قبل از انقلاب رسم بود فقط ظهر عاشورا و ناسوعا و شب ناسوعا خرجی می‌دادیم. همیشه غذا آبگوشت بود. به علی گفتم امسال می‌خواهم قیمة عدس پلو و قرمه‌سبزی بدهم. علی گفت هزینه‌ها بالا می‌رود. فکر مخارجش را کرده‌ای؟ گفتم برنج و روغن و مواد پخت و پز را از حاجی مشیری نسبه می‌خریم و بعد از مراسم پول آن را می‌دهیم. در آن روزها اهالی به هیئت‌ها کمک می‌کردند. علی با شک و تردید قبول کرد. فردای روز عاشورا که حساب و کتاب کردیم حدود ۱۷۴ تومان به حاج عمو مقروض بودیم. علی گفت چه کار می‌کنی؟ پولش را جور کن. من نمی‌توانم از کنار مغازه حاج عمو عبور کنم. من هم پولی در بساط نداشتم. پیشنهاد کردم برای امام حسین (علیه السلام) مراسم اربعین بگیریم و در آن مراسم از مردم درخواست کنیم که به هیئت کمک کنند. علی قبول کرد. مراسم اربعین خیلی باشکوه برگزار شد اما وقتی به حسابرسی رسید ۱۰۰ تومان دیگر بدهی بالا آوردیم. حالا بدهی ما شده بود ۲۷۴ تومان. نمی‌توانستیم به علی پاسخ بدهیم چند روز بود که از شرمندگی از خانه بیرون نمی‌آمدیم. علی آقا چند مرتبه به خانه ما آمد. به مادرم گفته بودم به او بگویم من نیستم. حال خوبی نداشتم. زندگی برایم سخت شده بود. مادرم متوجه احوال بد من شده بود. وقتی دلیل بی‌قراری‌ام را پرسید دیگر نتوانستم از او پنهان کنم و همه ماجرا را برایش تعریف کردم».

نمک سفره امام حسین (علیه السلام)

بغض گوی حاج اکبر را می‌فشارد. آه بلندی می‌کشد و می‌گوید: «همان موقع مادرم گردن‌بند لیره خود را از گردنش باز کرد و آن را در دستم گذاشت؛ گردن‌بندی که یاد گل پدرم بود و هفت لیره داشت. گفت آن را ۷۴ تومان می‌خرند. فعلا این را بدهی دلم کمی قرص شد. منتظر بودم صبح شود تا گردن‌بند را بفروشم و کمی از بدهی را بدهم. نصف شب در خانه‌مان را با مشت می‌کوبیدند. چیزی در دلم گفت این علی است که کاسه صبرش لبریز شده. درست فکر می‌کردم. به مادرم گفتم بگو من نیستم اما گوش علی بدهکار نبود. داد اکبر بیا بیرون! بیا بگو این آقا کی بود فرستادی در خانه ما؟ به کوچمه رفتم. علی کیسه‌ای را به دستم داد و گفت چند دقیقه پیش یک نفر در خانه ما را زد. دقیقاً مبلغ بدهی را که به حاج عمو داشتیم دستم داد و گفت این نمک سفره امام حسین (علیه السلام) است. من و علی و مادرم حاج و واج به یکدیگر نگاه می‌کردیم. تا چند لحظه بعد من و مادرم و علی آنقدر در خانه بلند بلند گریه می‌کردیم که همسایه‌ها فکر می‌کردند کسی از دنیا رفته».

میزبان

زائران

سید الکریم

در این هیئت به روی همه باز است؛ چه آنهایی که یک روز در این محله زندگی کرده‌اند و چه افرادی که زائر حرم سیدالکریم (علیه السلام) بوده‌اند و یک روز اتفاقی میهمان اینجا شده‌اند و پایشان به این هیئت باز شده. آنچه بیشتر از هر چیز در این هیئت خود را نشان می‌دهد احترام به میهمانان و حفظ اصول و برپایی مراسم سنتی روضه‌خوانی است. میهمانان این حسینی بین‌المللی شده‌اند. چندین خانواده که در آمریکا، کانادا و زندگی می‌کنند طی چند سال گذشته میهمان این هیئت بوده‌اند. آنها معتقدند اگر قرار باشد به ایران بیایند، ترجیح می‌دهند در ایام محرم و مراسم سوگواری امام حسین (علیه السلام) در ایران باشند تا فرزندان‌شان از نزدیک با اصول تربیتی اسلام و آموزه‌های آن آشنا شوند. بعضی از آنها پیش از این کودکی خود را در شهری گذرانده‌اند و برای ادامه تحصیل به خارج از کشور رفته‌اند اما هنوز روزهای خوش گذشته را فراموش نکرده‌اند و از آن به عنوان اصول مذهبی و آموزش اخلاق دینی در مراسم عزاداری امام حسین (علیه السلام) یاد و هزینه زیادی می‌کنند تا فرزندان‌شان هم از این مواهب بی‌بهره نمانند. حتی امسال محرم که یکی از میهمانان خارج از کشور نتوانسته بود حضور داشته باشد ۶۰۰ دلار برای کمک به مراسم هیئت فرستاده است.

حجت‌الاسلام والمسلمین محمدعلی رضایی اصفهانی در ادامه سلسله جلسات تفسیر اجتماعی قرآن در دارالقرآن علامه طباطبایی به تفسیر اجتماعی سوره ماعون پرداخت و با اشاره به پیام‌های اجتماعی این سوره گفت: «هر قدر معادباوری در جامعه تقویت شود مردم در عبادات خود مقیدتر خواهند شد و کمک به محرومین، ضعفا، ایتام و... بیشتر خواهد شد. از این رو اگر کمک نکردن به یکدیگر و... در جامعه دیده شود باید روی معاد تمرکز کنیم».

مخبر

رضا اسماعیلی یکی از بزرگ‌ترین آسیب‌های اشعار دینی را مناسبتی سرودن و سطحی نگری می‌داند

شعر آیینی به فقر اندیشه مبتلاست

سعيد سعیدی

سال‌های پایانی دهه پنجم عمرش را سپری می‌کند. آن طور که خودش برای ما تعریف می‌کند در محله هفت‌چنار تهران به دنیا آمده و فارغ‌التحصیل رشته کارشناسی علوم اجتماعی از دانشگاه علامه طباطبایی است. رضا اسماعیلی فعالیت جدی در ادبیات را بعد از انقلاب به دعوت زنده‌یاد قیصر امین‌پور در حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی آغاز کرده و به پاس سه دهه حضور فعال در عرصه ادبیات، موفق به دریافت نشان هنری از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی شده. او شرکت در جلسات نقد شعر حوزه هنری و حشر و نشر با شاعران نسل اول انقلاب را نعمت بزرگی برای خودش می‌داند و در سال‌های اخیر فعالیت‌های ادبی‌اش را بیشتر روی حوزه شعر دینی و آیینی متمرکز کرده است.

می‌شود: محور اول تسبیح و ستایش ذات اقدس پروردگار است که با عنوان «شعر توحیدی» شناخته می‌شود. محور دوم شعر آیینی، تبیین شاعرانه سبک زندگی اسلامی براساس سیره و سنت خاندان رسالت است. در شعر توحیدی که در ادبیات ما از پشتوانه و پیشینه پربراری برخوردار است، شاعران قبل از ورود به ساحت معصومین زبان به تسبیح و ستایش پروردگار می‌گشایند که نمونه‌هایی از آن را می‌خوانم:

فردوسی: به نام خداوند جان و خرد/ کزین برتر اندیشه برنگردد
سعدی: به نام خداوند جان‌آفرین/ حکیم سخن در زبان‌آفرین
سنایی: ملکا ذکر تو گویم/ که تو پاک و خدایی

اما در محور دوم شاعران باید در کنار مدح و منقبت و سوگ و مرثیه به تبیین سیره عملی خاندان رسالت و ذکر فضایل و کرامات اخلاقی بزرگان دین بپردازند. متأسفانه بعد از انقلاب تا سال‌ها مقوله شعر توحیدی که عمود شعر دینی و آیینی ماست به فراموشی سپرده شد و شاعران اکثراً در ستایش بزرگان دین شعر سرودند در حالی که جانمایه دین اسلام «توحید» و شعر «لا اله الا الله» است. خوشبختانه این غفلت در سال‌های اخیر با برگزاری کنگره‌های شعر توحیدی و نبوی تا حدودی جبران شده است.

امروز یکی از بزرگ‌ترین آفتی که در جان ادبیات دینی و آیینی ما رخنه کرده، آفت مناسبتی سرودن و سطحی‌نگری است. بخش اعظم شعر آیینی روزگار ما به فقر اندیشه مبتلاست. با کمال تأسف باید اعتراف کنم که ما در این حوزه از پرداختن به سیره عملی خاندان رسالت و حقیقت زال دین- به خصوص اصل توحید- غافل مانده‌ایم. این یک اشکال اساسی است چراکه

● موافقت گفت‌وگوراز: علاقه شما به شعر گفتن آغاز کنیم؟
از همان دوران نوجوانی به کتاب‌های داستان، شعر و ادبیات علاقه‌مند بودم اما نکته تأثیرگذارتر این بود که مادرم علاقه زیادی به ادبیات داشت و همیشه دوبیتی‌های باباطاهر را با حزن غریب در خلوت خویش زمزمه می‌کرد. در واقع او اولین کسی بود که به صورت ناخودآگاه پدر سرودن را در جان من پاشید و باعث شد شعر در ذهن نهادینه شود. به عبارت دیگر همنشینی با مادر اولین جرقه برای سوق پیدا کردن من به سمت شعر بود. در ادامه هم که شعر گفتن من کمی شکل جدی‌تر به خود گرفت به واسطه آشنایی با استاد مشفق کاشانی در دهه اول انقلاب در شورای فرهنگ و ارشاد اسلامی بود. من در آن سال‌ها دبیر سرویس ادب و هنر مجلات شاهد بودم که به واسطه کار افتخار حضور یافتن در محضر استاد مشفق را زیاد داشتم. تشویق‌ها و حمایت‌های ایشان نیز در ادامه این مسیر خیلی تأثیرگذار بود.

● با توجه به فعالیت بلندمدت خود در عرصه شعر آیینی، موفق شدید چند کتاب را به مرحله انتشار برسانید؟
در عرصه شعر سیاه مشق‌های زیادی از من منتشر شده اما اگر بخواهم تنها به عناوین مجموعه اشعار آیینی اشاره کنم، می‌توانم از کتاب‌های «بر آستان جانان»، «بانوی آینه و آب»، «ملکوت کلمات»، «تاگهان دریا»، «سلام بر عاشورا» و «کبوترانه بخوان آسمان هشتم را» نام ببرم. از این کتاب‌ها «تاگهان دریا» و «سلام بر عاشورا» شامل اشعار عاشورایی است و «کبوترانه بخوان آسمان هشتم را» به طور کامل به اشعار رضوی اختصاص دارد.

● به نظر شما شعر آیینی چه ویژگی‌ای دارد؟
شعر آیینی اصیل شعری است که علاوه بر «موضوع»، «موضع» دینی هم داشته باشد. این شعر در دو محور اصلی پایه‌گذاری

باعث می‌شود ما در صورت دین ساکن بمانیم و از حرکت در سیرت دین غافل شویم. با توجه به مقتضیات زمانه و نیاز جامعه به درک عمیق‌تر و اصیل‌تر از دین و برای اینکه شعر آیینی ما از جنبه تکرار و تقلید بیرون بیاید و جانی دوباره بگیرد، زمان آن رسیده که با بهره‌گیری از منابع اصیل دینی همچون قرآن، نهج‌البلاغه، صحیفه سجادیه و... در حوزه شعر آیینی از منزل صورت (مدح و منقبت) به منزل سیرت (معارف و حقایق دینی) هجرت کنیم.

● در حوزه شعر آیینی، مطالعه و شناخت درباره شخصیت اصلی شعر را چقدر مهم می‌دانید؟

شاعران باید سعی کنند قبل از سرودن شعر راجع به آن موضوع کمالاً اشرف داشته باشند. به ویژه شاعران آیینی باید در خصوص سبک زندگی اسلامی و تاریخ اسلام مطالعات گسترده داشته باشند. قرآن، نهج‌البلاغه، ادعیه و صحیفه سجادیه از جمله کتاب‌هایی هستند که می‌توانند این گستردگی فهم را برای شاعران رقم بزنند.

● طی سال‌های فعالیت در این زمینه خاطره‌ای دارید که برایتان جالب بوده باشد؟

من هم مانند بسیاری از عزیزان خاطرات زیادی دارم اما یکی از دلنشین‌ترین آنها مربوط به استاد محمدعلی مجاهدی است. زمانی که مجموعه رباعیات عاشورایی «سلام بر عاشورا» را تکمیل کردم، قبل از چاپ نمونه‌ای از رباعیات را برای استاد مجاهدی فرستادم تا ضمن مطالعه آنها، مقدمه‌ای بر آن بنویسد که این اتفاق افتاد اما بعد از چاپ بعضی از دوستان شاعر شروع کردند به انتقاد و خرده‌گیری که چرا این رباعیات جنبه آسیب‌شناسی دارند و اثرات منفی در شعر خواهند گذاشت ولی استاد مجاهدی به عنوان یک عاشوراپژوه دین‌آگاه، استوار و ثابت‌قدم بر حرف خویش ایستاد و مضمون رباعیات عاشورایی این کتاب را در راستای روشنگری دانست و خیلی جانانه از این کتاب دفاع کرد و بر این باور پای فشرد که شعر عاشورایی اگر تنها در سوگ و مرثیه خلاصه شود، حرکت‌آفرین و تأثیرگذار نخواهد بود. این خاطره‌ای است که برایم بسیار شیرین است.

● از بزرگ‌ترین افتخاراتی که نصیب شاعران آیینی می‌شود، شعرخوانی در محضر مقام معظم رهبری است. آیا شما نیز به این افتخار نایل شده‌اید؟

توفیق داشتم چند سال پیش در محضر مقام معظم رهبری شعرخوانی داشته باشم. اتفاقاً یکی از کسانی که در حوزه آسیب‌شناسی دینی و آیینی گوی سبقت را از دیگران ربوده مقام معظم رهبری است. من شاهد بودم که در این دیدارها هرگاه شاعری شعری را قرائت می‌کرد که نکته غیرمستند یا خرافه‌ای در بیتی از آن وجود داشت، ایشان دقیقاً دست می‌گذاشتند روی آن بیت و تأکید می‌کردند که بیت را اصلاح کنید.

چند رباعی علوی

شعر علوی تبسم حق بیینی است / از باغ بلوغ معرفت گلچینی است
هر کس که به این مرام و آیین باشد / تردید مکن که شاعر آیینی است
ای طالب معرفت ولی را بشناس / آن جان ز عشق منجلی را بشناس
زبینه او مقام عبداللهی است / در مکتب بندگی علی را بشناس
در شأن علی کتاب حق نازل شد / امیرات رسول را علی قابل شد
یک عمر نثای ذات یکتا را گفت / با بندگی خدا، علی کامل شد
با مهر علی ز حق جدایی زشت است / با نفس حریص، همنوایی زشت است
با ذکر علی تو طالب عزت باش / درویشی به نام او گدایی زشت است
او روح مکرّم است، بشناسیدش / قرآن مجسم است، بشناسیدش
او روح نماز و قبله توحید است / او وارث آدم است، بشناسیدش

مسعود انصاری، مترجم قرآن با اشاره به انتشار ترجمه تفسیر عرفانی از قرآن با عنوان «الفواتح‌الالهیه» گفت: «این ترجمه تفسیر عرفانی اثر نعمت‌الله بن محمود نخجوانی است که عنوان کامل آن «الفواتح‌الالهیه و المفاتیح‌الغیبیه، الموضحه للکلم القرآنیه و الحکم‌الفرقانیه» بوده و اثر مهمی محسوب می‌شود». او با بیان اینکه این اثر چهار جلدی است، افزود: «نعمت‌الله بن محمود نخجوانی بیش از هر کسی به محی‌الدین بن عربی تعلق خاطر دارد و از ویژگی‌های تفسیر وی می‌توان به تفاسیر متفاوت «بسم‌الله الرحمن الرحیم» در هر سوره اشاره کرد. به این معنی که میان تفسیر آن و مضامین هر سوره پیوندی برقرار می‌کند».

سفر شریفینا

پیشواز رفتن ماه رمضان

رمضان ماه پر برکت است؛ ماهی که عشق به معبود را در سفره میزبانی خدای مهربان به نظاره می‌نشینیم. این ماه آنقدر عزیز است که هوای سرد و گرم نمی‌شناسد و میهمانان هر طور که باشد خود را به این سفره می‌رسانند. عده‌ای هم در این بین هستند که دوست دارند زودتر از موعد بر سر سفره حاضر شوند و خود را آماده بهره‌مندی از فضایل و کرامات این ماه عزیز کنند. از این رو چند روز زودتر از فرا رسیدن آن به پیشواز این ماه می‌روند و آداب و رسوم خود را مطابق با رمضان تغییر می‌دهند چراکه در روایات اسلامی نیز پیشواز رفتن ماه رمضان توصیه شده. اما برای پیشواز رفتن ماه رمضان چه کاری باید انجام دهیم؟ یکی از آنها روزه گرفتن سه روز آخر ماه شعبان است یا حداقل یک روز آخر ماه شعبان. قبل از ورود به میهمانی خدا باید ببینیم خداوند چه اوصاف و چه ویژگی‌هایی دارد. خدا مهربان است. پس باید قبل از رفتن پیش او مهربانی کرد، قبل از ورود نزد خدای رحیم باید رحم کرد و قبل از ورود پیش خدای بخشنده باید بخشید. همان‌طور که فرموده: «ارحم‌ترحم». لذا برای استقبالی شاد و پر نشاط باید کارهایی کرد؛ خوش خلقی، حالیت‌طلبی، ادای دیون، انفاق مخصوصا به ارحام صغیر، آشتی با نزدیکان و استغفار کردن مقدمه ورود به ماه رمضان است.

یابند

مناجاتنامه

*خدایا! در آشوب و فتنه و بلا عده‌ای تو را گم می‌کنند و عده‌ای تو را پیدا می‌کنند. ما را از بندگان یابنده خودت قرار ده.

*خدایا! در توفان‌های سنگین و بنیان‌کن بعضی تو را از دست می‌دهند و برخی تو را به دست می‌آورند. دست ما را از دست خودت درنیابور و دست و دلمان را از خودت خالی نکن.

*خدایا! در هجوم بی‌امان شداید و سختی‌ها، گروهی به دامن تو می‌آویزند و گروهی از دامن تو می‌گریزند. ما من و گریزگاه ما را اغوش مهربان خودت قرار ده.

*خدایا! آنان که حقیقت را به مسلخ مصلحت می‌برند، آنان که دین می‌فروشند و دنیا می‌خرند، آنان که در مرتع حقوق مردم می‌چرند، به کفر از ایمان نزدیک‌ترند. نقاب ایمان را از چهره‌شان بستان.

سید مهدی شجاعی

چهارده • ضمیمه هفتگی روزنامه قدس

ویژه هیئت‌ها و محافل مذهبی
مدیر مسئول: ایمان شمسایی

دبیر ویژه‌نامه: رضاصیادی
دبیر تحریریه: زکیه سعیدی
طراح نامواره: محمد صدیقی

با همکاری مؤسسه فرهنگی هنری عقیق www.aghigh.ir

www.qudsonline.ir

داریم با «حسین حسین» پیر می‌شویم...

یکی از سنت‌های زیبای هیئت‌های قدیمی گرفتن عکس یادگاری با کتیبه و پرچم هیئت بوده که در این سال‌ها فراموش شده است. پیشنهاد می‌کنیم دست به کار شوید و پس از پایان مجلس تان یک عکس یادگاری دسته‌جمعی بگیرید و برای «چهارده» ایمیل کنید تا در همین صفحه منتشر شود.

qudsonline14@gmail.com

[عکس یادگاری: هیئت حضرت حسین بن علی (علیه السلام) منطقه ۱۸ تهران]

مشتاق

اپلیکیشن

ضیافت رمضان

چند روز بیشتر به ماه رمضان باقی نمانده اما همین که بوی رمضان به مشام می‌رسد شور و شوق خاصی در دل مسلمانان پدید می‌آید. برخی آنقدر دلشان برای این ماه تنگ می‌شود که از چند روز قبل خود را با حال و هوای رمضان تطبیق می‌دهند. برنامه اندرویدی «ضیافت رمضان» برنامه‌ای جامع و کامل در باب همین موضوع است و شامل فضیلت، احکام ماه رمضان و ادعیه وارد شده در این ماه است. همراه فایل صوتی آنها، اعمال عید سعید فطر، مسائل مربوط به قنبره، اعمال شب‌های قدر و پیامک‌های مناسبی این ایام به تفکیک وقایع. این برنامه حاوی نکات بسیار مفیدی در مورد سلامت و تندرستی همراه بخش تغذیه شامل طبخ غذاهای مناسب این ماه است و از تقویم ماه مبارک هم بهره‌مند است که در آن وقایع و رویدادهای ماه مبارک رمضان ثبت شده.

کتاب

سقای آب و ادب

«سقای آب و ادب» رمان و روایتی از زندگی حضرت عباس (علیه السلام) است. این رمان نوشته سیدمهدی شجاعی است که توسط انتشارات نیستان در ۲۶۴ صفحه منتشر شده و شامل ۱۰ فصل است: عباس علی، عباس ام‌البینین، عباس عباس، عباس سکنینه، عباس مواسات، عباس زینب، عباس ادب، عباس حسین، عباس فرشتگان و عباس فاطمه. آنچه این کتاب را از حیث محتوا با دیگر آثار شجاعی متمایز می‌کند، بیشتر در فصل عباس فرشتگان به چشم می‌آید. این فصل این‌طور آغاز می‌شود: «پیش از آنکه راوی این داستان قدم به فصل پایان بگذارد، ما فرشتگان هفت آسمان بر خود فرض می‌شماریم پا به میدان بگذاریم و پرده از رخسار حضرت ابوالفضل برداریم...»

کانال تلگرام

حاج صادق آهانگران

بدون تعارف کیست که صدای حاج صادق را بشنوند و دلش هوای کربلای جبهه نکند؟ هوای روزهای ایشار و از خودگذشتگی که با نوای گرم حاج صادق آهانگران شور و حال وصف‌نشده‌ای به خود می‌گرفت: «کربلا منتظر ماست بیا تا برویم». سوم خرداد بهانه خوبی بود تا پادی کنیم از حاج صادق آهانگران و فعالیت‌هایش. از این رو در این بخش، کانال تلگرامی این مداح بزرگ را معرفی می‌کنیم تا ضمن بهره‌مندی از صدای او و دستیابی به آرشیوی از کارهایش، از برنامه‌ها و فعالیت‌های او هم مطلع شوید. آدرس کانال تلگرامی حاج صادق آهانگران بدین شرح است: telegram.me/ahangaran

